

Lopuksi

Kuten edellisestä huomaa, Suomen filatelialla on välillä huomattavan yksinkertaista ja selkeää eteläisempiin valtioihin verrattuna. Luetteloissakaan ei aina ole välttämättä samaa sisältöä, kuten nyt on tullut esille. Täydellisen kuvan saamiseksi pitäisi laittaa paikallinen ja kansainvälinen luettelo rinnan, ja siltikin osa julkaisuista jää puuttumaan. Oma lukunsa ovat tietysti vielä molemmista puuttuvat leimamerkit, joita Espanjasta löytyy vähintään yhtä paljon kuin postimerkkejä. Vuoteen 1909 mennessä näitä oli jo 12 eri lajia pelkäästään valtiolisella tasolla. Lisää löytyy 31 paikallisen viranomaisen julkaisemina. Mainittakoon vielä viimeiseksi, että leimamerkeistä lajin Timbre Movil merkit olivat arvojen 5 ja 10 C. osalta käypiä myös postimerkkeinä 1882 - 1910. Näistä on lyhyt maininta Michelissä. Leimamerkkikuvia edellisellä sivulla (kuva 10).

Jukka Sarkki

Postia junalla – postileimat Suomen rautateilla 1870 – 1995

Vuosien odottelun jälkeen yksi postileimojemme merkittävin osa-alue, postivaunuleimat, ovat saaneet oman käsikirjansa. Antti Lehmuksen ja Olavi Helmisen kirjoittaman ja Rautatien Filatelistit ry:n kustantaman teoksen ensiesittely tapahtui Tamfila-näyttelyssä Tampereella. Mitä tämä kovakantinen 366 sivua käsittävä teos pitää sisällään?

Perustietoa ja uutta tutkimusta

Teoksen alussa on lyhyt johdanto postivaunujen käyttöön ja rautateiden merkitykseen postinkuljetuksessa. Teksti on suomeksi ja tiivistelmä myös englanniksi, venäjäksi, saksaksi ja ranskaksi. Tällä mittapuulla kyseessä lienee Suomen monikielisin filatelinen teos.

Merkittävää uutta tutkimusta on lopussa oleva liite ennen vuotta 1889 käytetyistä leimojen asemanumeroista. Kyseessä on siis leimassa oleva vaihtuva numero, joka kertoo miltä asemalta posti on junaan otettu. Mukana on nyt myös pohjoisten

rataosien numeroinnit sekä uutta tietoa numeroinnin käytön loppuajoista. Muun muassa esitetään Turun kaikki neljä asemanumeroa, aiemminhan on oletettu näitä olevan

vain kolme erilaista. Myös selitys loppuajan häilyvään numerointiin esitetään, numerointi oli eri postivaunuissa/virkailijoilla osin erilainen. Tutkimuksen lähdeaineisto näyttää vankalta, ja aika näyttää löytyykö nyt esitettyyn nähden uutta mullistavaa tietoa. Asemanumerothan ja niiden käyttöajat ovat olleet hyvin kiistanalainen asia pienessä näitä harrastaneessa piirissä jo pitkään. Kovin syvälle postivaunujen hallinnollisiin vaiheisiin kirjassa ei mennä, mutta tästä kertoo enemmän Teerijoen aiempi kirja Postivaunun matkassa.

Leimojen luettelointi

Johdannossa mainitaan postivaunuleimoja olevan 1047 perus- ja 124 näistä muutettua leimaa (mm. venäläisleimat ilman venäjää). Kaikki yhteen laskien leimoja on 1200 erilaista. Kerättävää siis riittää. Leimat on esitetty järjestyksessä: postivaunut numeroittain, postiljoonivaunut aakkosittain, juna-leimat numeroittain ja lopussa varaleimat. Kunkin postivaunun kulku on esitetty ennen ao. leimoja. Esitys on looginen ja leimat löytyvät helposti.

Virkailijakohtaiset leimat

Alkuvaiheen leimoista kerrotaan, että nämä olivat virkailijakohtaisia aina vuoteen 1889, jolloin siirryttiin linjakohtaiseen numerointiin. Tällöin ”postivaunua” osoittava numero riippui siitä, kuka postin leimasi, eikä siis siitä, missä vaunussa tämä varsinaisesti tapahtui. Tieto löytyy vain alun joh-

dannosta, ja leimat on ilmeisesti traditionaalisista syistä esitetty luettelossa kuitenkin ao. ”postivaunun” kohdalla. Virkailijat olivat tekstin perusteella toimessaan pääosin rataosittain, jolloin samoilla reiteillä esiintyi säännöllisesti samoja leimanumeroita. Näitä on tavattu numerot 1-17. Numerot 1-5 olivat Helsinki – Pietari linjalla, myöhemmin Helsinki – Toijala - Turku linjalle siirtyi numero 5 ja uusina numerot 6-7. Numerot 8-11 olivat käytössä Toijala – Vaasa linjalla. Numerot 12 ja 13 oli käytössä alkuun Helsinki – Tampere linjalla, myöhemmin Helsinki – Pietari linjalla. Numerot 14 – 17 olivat käytössä Seinäjoelta pohjoiseen Ouluun menevällä linjalla. Käytäntö loppui vuonna 1889, jolloin siirryttiin varsinaiseen vaunu- ja reittikohtaiseen numerointiin.

Leimakuvat ovat pääosin otettu lähetyksiltä, ja nämä ovat varsin hyvälaatuisia. Mukana ovat myös Postimuseon leimakirjasta otetut painanteet, vaikka näitä ei olisikaan tavattu lähetyksillä. Kirjan myyntihinta on 35 ja painos 500 kpl. Pidän teosta onnistuneena ja aihetta varsin kattavasti esittelevänä. Toki teos on perusluonteeltaan leimojen luettelo, mutta yhdistämällä tähän tekstin ristiin lukemista ja Teerijoen Postivaunun matkassa - kirja, saadaan hyvä kuva postivaunujen merkityksestä postinkuljetuksessa. Viimeinen vaununhan lopetti liikenteen vuonna 1995.

Leimojen harvinaisuusluokitus aukeaa hivenen huonosti, mutta lukemalla englanninkielisen tekstin asia selviää. Luokitus menee harvinaisesta ”yleiseen” seuraavasti: RR-R-R5-R4-R3-R2-R1. Ylipäätään näyttää siltä, että harvinaisimpia ovat loppuajan yksirenkaiset postitorvilleimat pienemiltä linjoilta, kun taas alkuajan ns. vanhat leimat ovat lähes tapulitavaraa. Tämän kyllä jokainen leimoja kerännytkin on omakohtaisesti havainnut. Tilannehan on lähes käänteinen verrattuna kiinteisiin toimipaikkoihin.

Teos on lisäksi vielä kirjan näköinen ja kokoinen, eli sopii kirjahyllyyn myös ulkonäkönsä puolesta. Paitsi rautatieharrastajille, teos on tarpeen myös kotiseutukerääjille (jos pitäjä on radan varressa). Ilman postivaunujen leimastoa, paikallisen postihistorian käsittely jää minusta vajaaksi. Itse olen sisällyttänyt Vihti- kokoelmaani myös Hanko-Hyvinkää radan postivaunujen leimat.

Jukka Sarkki

Joulutunnelmaa merkeillä

Postiemme tämän vuoden joulupostimerkit ovat tunnelmallisia, perinteisesti jouluaikaa kuvaavia joulutervehdysten koristajia. Minna Immosen suunnittelemissa merkeissä ovat kuvattuina joululle ominainen ovikranssi ja tyttönen punaisten omenoiden kanssa. Jouluaiheisessa ikipostimerkissä puolestaan hehkuu punainen joulukukka amaryllis. Vielä ilmestyi jouluksi uudella Omakuvapostimerkkikehyksellä tarrapohjainen ikipostimerkki, jonka aiheena on poroihinen joulukoriste. Valinnan varaakin siis löytyy postimme tarjonnasta.

Ahvenanmaan posti julkaisi tänä joulukuksi ensi kerran kaksi joulupostimerkkiä. Toisen merkin postitusarvo on Julpost ja toisen Världen, eli viime mainittua käytetään maailmalle lähetettäviin tervehdyksiin.

Linn Dahlblomin suunnitteleminen merkien aiheet ovat myös perinteiset: Toisessa hymyilee ja vilkuttaa iloisesti kaksi tonttulasta, toisessa tonttutyttö pitää kädessään pergamiinirullaa. Molemmissa merkeissä hehkuu lisäksi taustalla perinteinen punainen joulukukka. Hienoja ovat nämäkin merkit!

